

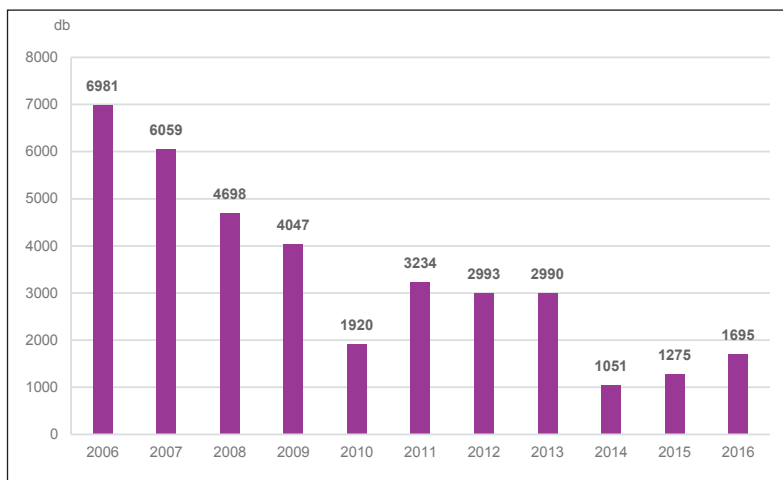
D.2.3. A gyülekezési jog gyakorlása

Jelen indikátor a gyülekezési jogról szóló törvény alapján, a gyülekezési jog gyakorlása keretében, az adott évben bejelentett békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (a továbbiakban együtt: rendezvény) számát méri, amelyeken a résztvevők véleményüket szabadon kinyilváníthatják. Kiemelendő, hogy mivel a vizsgálat alapját képező rendezvények köre a gyülekezési törvény fogalmi keretei közé tartozó rendezvényekre vonatkozik, a mutató nem terjed ki az országgyűlési képviselők és az önkormányzati képviselők választásával összefüggő gyűlésekre, valamint a képviselői és tanácsügyi beszámoló gyűlésekre, a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek területén szervezett vallási szertartásokra, rendezvényekre és körmenetekre, a kulturális és sportrendezvényekre, valamint a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre.

Az indikátor elméleti megalapozását illetően fontos leszögeznünk, hogy a gyülekezési jog az alkotmányjogászok által politikai természetűnek tartott, első generációs, alapvető jog. A hatalom forrása a nép, amelyet főszabály szerint közvetett módon, az általa választott országgyűlésen keresztül gyakorol, továbbá kivételesen közvetlenül, népszavazás útján is történhet a hatalomgyakorlás.

Mind a választások, mind pedig a népszavazás tehát a politikai részvétel kiemelten fontos színtere, és kijelenthető, hogy az ezeken történő részvételnek közvetlen tétje, hatalmi következményei vannak. A választások esetén ez a képviselői mandátum, a népszavazás esetén pedig egy, a törvényhozó hatalom számára is kötelező döntés képében jelenik meg (vagy éppen ellenkezőleg, a nép az adott kérdésben meghagyja ezt a jogot az általa választott parlamentnek).

A békés gyülekezés, a gyülekezési jog gyakorlása ugyanakkor nem jár közvetlenül a fenti hatalmi, közjogi jellegű következménnyel, jóllehet számtalan történelmi vagy akár közelmúltbéli példát lehetne hozni arra, hogy a társadalmi elégedetlenség és az emiatt történő gyülekezési, tüntetési hullám kormányokat, akár teljes rezsimet képes elmozdítani, ezzel közvetlen hatalmi, közjogi következményt kiváltva. A gyülekezési jogra a politika, a politikai részvétel folyamatos, mindennapi eszközeként tekinthetünk, mivel nincs választási ciklushoz vagy hosszas népszavazási eljáráshoz kötve, így a politikai vélemények ciklus közbeni artikulálásának egyik nagyon fontos eszköze.

Forrás: ORFK

A kormányzati képesség ezen indikátor vonatkozásában abban áll, hogy a mindenkori hatalomnak biztosítania kell a megfelelő feltételeket arra, hogy a gyülekezési jog gyakorlásán keresztül az állampolgárok biztonságos körülmények között tudjanak élni a véleménynyilvánításhoz való alkotmányos alapjogukkal.

A gyülekezési jog a választások közötti időszakban kristályosodik ki a legtisztábban, mivel a gyülekezési joggal való élés ezen helyzetben az egyik legfontosabb véleménynyilvánítási eszköz. Ezt az állítást látszik alátámasztani, hogy a rendezvények száma 2010-ben és 2014-ben számottevően csökkent. Ez alól a tendencia alól kivétel a 2006-os év, a vizsgált időszakból a legtöbb rendezvény erre az időszakra tehető. Ennek okaként az ún. őszödi beszéd kiszivárgása, illetve az ehhez kapcsolódó politikai töltetű rendezvények jelölhetőek meg.

Fontos kiemelni, hogy a jelen mutató nem tartalmazza a választási gyűlésekre vonatkozó adatokat – ezért van a csökkenés a választások éveiben –, továbbá nem tesz különbséget a rendezvények típusa és a résztvevők száma alapján. Tartalmazza ugyanakkor a kormány melletti szimpátiatüntetéseket is, tehát nem csak az ellenzéki megmozdulások tartoznak a mutató alá.

A mutató elemzése során figyelmesek lehetünk arra, hogy 2006 óta tendenciáját tekintve jelentősen csökkent a gyülekezések száma, a hateres nagyságrendről egészen a kétezres nagyságrendig. Ugyanakkor 2015-ben 2014-hez képest 21%-os növekedés figyelhető meg a mutatóban, és ez a tendencia 2016-ban is folytatódott, a 2015-ös adatokhoz viszonyítva további 33%-os emelkedéssel. A gyülekezési jog gyakorlásában tehát a legutóbbi évek történéseit figyelembe véve emelkedő tendenciát jegyezhetünk fel.

Az állampolgárok részéről a gyülekezési joggal élés a korábbi évek alapvetően csökkenő tendenciája után az elmúlt két évben ismét növekedést mutat.